

Pryč

Jindřich Chalupecký, 1934

NENADÁLE museli jsme se otázat: co s uměním. Naučili nás převlékat se ve znalce. Řeklo se nám, jaká jsou stanovená kritéria malby a kterých pravidel máme dbáti, jakmile vstoupíme na půdu výstavy, abychom se zúčastnili kulturní pospolitosti. Nenadále jsme se nemohli převléknout. Zdálo se nám, že tady nás právě ohrožuje největší nebezpečí. A tehdy přestalo mít smysl všechno: autor, talent, dovednost, snaha. Nechci již od umění nic jiného, než aby mi dalo něco se dovědět o sobě: to jsi ty. Vzdálen všech ideálů pokrokových, uměleckých, kulturních, chci se konečně ocitnout v samotě, v samotě sám se sebou. Prostší, svobodnější, opuštěnější než kdy jindy, se svou bídou, touhou, tajemstvím. Tentokrát konečně zapomenut a nepozorován.

Tehdy, až se zbavíme pošetilého usilování vízícího dne naší existence zdáním úspěchu a zajištění, až se rozruší naše vědomí času a hmoty, až nečekané vědomí naší bytosti zničí všechnu stopu předešlé marnosti. Cáry života skládají novou souvislost a nevidíme, odkud byly servány. Hledáme zaklínadla, jimiž bychom dovedli přivolávat toto zničení a tento zdroj, toto zapomenutí a tento objev.

Nalezneme pravý obraz své touhy zároveň s jejím naplněním. Pohyb rukou bez vůle sebere tři skutečnosti a z jejich korespondence vybaví zázračný klíč. Není příčin; tento pláč, toto zničení, tento úsměv, toto štěstí tváří se, jako by vzniklo samo ze sebe, a chce jen vytrvat v bezpříčinnosti. Nevést ke konání. Nerozeznáme nahoře a dole. Jsme šťastni nebo nešťastni? Nebudeme už pak vědět, co to je. Je nám něčeho třeba? Ztratili jsme něco? Zapomeneme, co to je přání a ztráta. Bude se zdát, že vládne zákon nutnosti: jest, co jest. Budeme beze jména, bez minulosti, bez budoucnosti. Jsoucí.

Věřím, že bude jednou nalezen bod, minulosti kde život a smrt si nebudou protikladny.

Chci ještě říci, že utopie nikdy není utopií. Jsouc zrozena z touhy, vede nutně k okamžiku, kdy čin stane se nevyhnutelný. Jsouc zrozena z člověka, chce jen tolik k svému uskutečnění, aby svoje topos, to je svoje místo, aby společnost si člověk změnil zcela k svému obrazu.

Úvodní text Pryč byl napsán koncem roku 1934 u příležitosti výstavy Zdeňka Rykra v provizorní galerii - uprázdněném krámku ve Voršilské ulici.

K počátkům Skupiny 42 se Chalupecký vrací ve stejnojmenném textu, publikovaném ve Výtvarné práci v roce 1963, k Rykrovi v textu Zapomenutý Rykr, publikovaném rovněž ve Výtvarné práci v témže roce, o dvě čísla později.